

Felelős szerkesztő: HALÁSZ IMRE. Szerkesztőségi iroda: Franklin-Társulat épületében (egyetem-utca 4.)

KÖZÉRDÉK

POLITIKAI NAPILAP.

Budapest, vasárnap, március 21.

Kiadó-tulajdonos: HALÁSZ IMRE. Franklin-Társulat épületében (egyetem-utca 4.)

Az új helyzet és a „Közérdek”

Budapest, március 19.

Nagy változás állott be a politikai viszonyokban, mióta a „Közérdek” pályafutását megkezdte. A régi kormány s a régi pártok leléptek az actio jelszinteréről, új kormány és új pártok keletkeztek, újabb, hangzatosabb jelszavak jöttek dívatba, a politikusok álláspontot változtattak, a hatalmasok kegyeit hajhászok tomege más bálványok előtt hajlították fejét.

A régi viszonyokat és vonatkozásokat megbontó eme nagy változások dacára a „Közérdek” nem éri szükségét annak, hogy eredeti programját, melyet megindulása alkalmával maga elé tűzött, a megváltozott politikai dívatnak áldozatul hozza.

Kijelentettük, hogy lapunk nem valamely pártnak vagy pártárgyalatnak, hanem az országnak, a valódi közérdeknek független organuma akar lenni. Kijelentjük ezt ma ismételve.

Kimondottuk, hogy egy jobb fordulatnak kulcsát nem beteges coalitioális kísérletekben, hanem egy illusióktól s minden ideológiától ment, higgadt, bátor magyar érdekpolitika rendszeres és következetes alkotásában keressük. A mit a coalitioiban, mielőtt létesült volna, nem kerestünk, azt ma abban, miután mint tény áll előttünk, fel-találni nem bírjuk.

A coalitio tényleg méltányoljuk, mint a nyolcz éves meddő köz-jogi pártharcs befejezését, de e magában öröndetes ténylet csak kiindulási pontnak ismerhetjük el, nem pedig létalapnak s létjognak oly kormányra nézve, mely azon fényes misziót rindicálja magának, hogy nyolcz év terebéseinek s hibáinak következményeit jóváteendő.

Azért mi nem állunk azok sorába, kik már előre vakon bizalmat szavaznak az új helyzet urainak. Mint magyar hazafiak, óhajtjuk, hogy a magyar kormány erős és hatalmas legyen s neve tisztellett említtessék a haza határain belül s e határokon túl: de nemcsak jogosnak, hanem elkerülhetlenül szükségesnek tartjuk vele szemben a kritikát s az eber ellenőrzést. S e kritikát és ellenőrzést gyakorolni fogjuk oly tárgyilagosan s oly szigorúan, ahogy azt lelkiismeretünk s legjobbjó meggyőződésünk sugallja, gyakorolni fogjuk a lojalitás és lovagiaság azon határai között, melyek a művelt ember eszelekvényeinek természetes korlátait képezik.

Mi soha sem tartoztunk azok közé, kik a jobboldal s a volt bal-közép közt nem láttak más divergentiát, mint az államjogi viszonyra vonatkozó nézeteltérést. Mi előtől fogva sokkal nagyobbban, sokkal általánosabb jellegűnek és sokkal mélyebbre hatónak láttuk az ellen-tétet köztünk s a volt bal-közép között. Mi a volt bal-közép belpoliti-káját chimaerikusnak, zavarosnak s végequentiáiban veszedelmesnek tartottuk mindenkor s e meggyőződésünknek ismételve leplezetlen

kifejezést adtunk. Ezt tesszük ma is, midőn e belpolitika gyakorlati megkísértésének előestéjén állunk.

As új kormánytól függ, hogy bennünket tényleg megezá-fojjon. E tényleg előtt hazafiás örömmel fogunk meghajolni. De előleges diadalkiáltásokban ki nem törünk, hangzatos frázisokat a tettek aequivalensül el nem fogadunk.

Megváltozott a pártállások configuratioja, helyet cseréltek az emberek: de a legközelebbi jövő nagy politikai problémái ugyan-azok ma is, a melyek eselőtt három hónappal voltak. Előtünk áll a hazánk jövőjére nézve döntő s el nem odázható pénzügyi és nemzetgazdasági leszámolás Ausztriával a vámszövet-ség és a jegybank kérdésében; előtünk áll az egyensúly helyre-állítására államháztartásunkban a pénzügyi, kereskedelmi, forgalmi politika nehéz és bonyodalmas feladataival; előtünk áll, mint eme két nagy feladat sikeres megoldásának mellőshetlen praemissája az állami közigazgatás megteremtése s az ázsiai állapotok megszűntetése, a mi nélkül irrott malaszt marad hazánkban a legbőlebb pénzügyi és adópolitika s hia álom a nemzetgazdasági emelkedés.

Mi nem látunk údvót oly politikában, mely máról holnapra tengeti életét s nagy cselokat, a nemzet jövőjét átkaroló organicus vezéreszméket nem ismer.

Mi nem várunk sikert oly politikától, mely fegyverrel nem az állampolgári gondolatok tárházában, hanem a taktika, az ügyes fogá-sok, a furfangos dialektika rozsdás lomkamarájában keresi.

Mi nem reménylünk nagy eredményeket oly rendszertől, mely fedezetlen deficitel megy neki a vámszövetéség revüsiójának, üres pénztárákkal a bankkérdésnek, a megyei ezafrangok kultusával a közigazgatás újjászervezésének. Mi nem vagyunk sem a cosmopoliti-kus, sem a nemzeti illusiók s előítéletek apostolai, mi csak egy örök igazságot ismerünk s ezt hirdetjük, akár tessék a tömegnek, akár nem: ezért küzdünk erős hitével eszméink ki nem maradható diadalának.

Mi nem tudunk rá példát a történelemben, hogy valamely nemzet a kortesfogások politikája segítségével bejutott volna a nagy-ság pantheonába. Nagy cseloktól csak nagy eszközökkel s nagy erő-feszítéssel lehet megvalósítani. Ezt fogjuk hirdetni mindenkor nem-zetünknek s szüntelenül sültébe fogjuk kiáltani, hogy ne higgyen az ámitóknak, a kik gyöngeségeinek hiszelegnek, hogy annál sajtalanab-bul kihasználhatóssak.

A kit a minikkel közös szellem lelkesít, tartson velünk, — a ki ellenkező meggyőződésben van, legyen nyílt ellenünk. Nem keres-sük, de nem is rettegjük a harezót.

A Közérdek rövid fenállása alatt kirteta magának a sajtó-első rangú organumai sorában az őt jogosan megillető állást. Sorjót

mel tapasztaltuk, hogy azon egyáltalán nem loyális fogadtatás dacára, melyben a hazai sajtónak egy része, itt bővebben nem fessegetendő kisserű indokokból lapunkat részesíté, a „Közérdek” szárai nem hang-zottak el hatás nélkül a hazában; sőt — a mi eddig magyar lappal csak ritka kirtéltépt történt meg — nyilatkozataink rendszeren mel-tányoltattak a legtekintélyesebb osztrák, német, francia és belga lapok által is.

As elért siker újabb buzdítás ránk nézve, hogy a művelt közönség bizalmát és elismerését fokozott mérvben kiérdemelné igye-kezőssünk.

Azon jelentékeny anyagi és szellemi erők, melyek a „Közérdek” rendelkezésére állanak, ama reményre jogosítanak bennünket, hogy eredményes tevékenységünknek sikerülend a művelt olvasó közönség minden jogos igényét teljes mértékben kielegetíteni.

Lapunk beosztása marad az eddigi. Összekeöltésünk s munka-társaink köre azonban telesenen tágult. Legnagyobb reformnak néz elébe tárczarovatunk, melyet az eddig abban működött erőkn kívül, az ország leggenialisabb feuilletonis-táinak egyike fog közreműködésével gazdagítani.

A tárczánkban folyó regény köztetszésben részesült. Kiadó-hivatalunk gondoskodott, hogy újonnan belépő előfizetők s regénynek már közölt részét kívánatra ingyen megkaphassák.

Bel- és külföldi levelezésünk gyarapítására kiváló gondot for-dítottunk s fordítandunk ezután is.

Ö Felsőge legközelebbi nagyfontosságú utazásának részleteiről egyik kiváló munkatársunk, mint külön tudósítónk, fogja a „Közérdek” olvasóit értesíteni.

Halász Imre,

a „Közérdek” felelős szerkesztője.

A „KÖZÉRDÉK” hetenként hétszer jelenik meg; hatszor legnagyobb egész iven mint reggeli lap; hétfőn, illetőleg ünnep utáni napon legnagyobb féliven. A „KÖZÉRDÉK” kiállítása, melyet a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda eszközöl, izlés és elegancia tekintetében a hazai sajtóban egyedül áll s a legelső francia és angol lapok mellé sorakozik.

A „KÖZÉRDÉK” előfizetési ára:

Egy hóra 1 frt 80 kr. Félévre 10 frt. Negyedévre 5 » » Egy évre 20 »

Megrendelések postautalvánnyal legcélszerűbben eszközölhetők. Az előfizetési pénzek a „KÖZÉRDÉK” kiadóhivatalához, Budapest, egyetem-utca 4. szám (Franklin-Társulat épületében) intézendők. Könyvadásoknak száalék nem adatik.

A „Közérdek” kiadó-hivatala, Budapest, egyetem-utca 4. szám.

Budapest, március 20.

Veszélyes rákfene ronesolja kormányzatunk szervezetét. Napról-napra tovább terjeszti mérgét, szélesbedik a seb; merész vágás szükséges, ha azt nem akarjuk, hogy a véredények, a nyelvek végkép inficiáltságosnak.

E rákfene az államhivatalnokok tetemes részének eladósodottsága. Ez köztudomású tény; létezését nem szükséges bővebben bizonyítani.

Kérjük a fővárosi váltótörvény-székétől adatokat, s ki fog tűnni, hogy vézésének igen tetemes része állam-tisztviselők ellen van irányozva. Állam-hivatalnokok illetményei ellen bizosítási vagy kielégítési végrehajtást stb. foglal magában; forduljunk a végre-hajtókhoz azon kérdéssel, vajjon kéz-besítésekkel mely osztályt látogatnak meg leggyakrabban, s azt fogjuk hallani, hogy az államhivatalnokokat; kérdezzük meg a számvévisősektől, mily teendő foglalkál el hivatalos ide-jüknek aránylag legnagyobb részét, s azt fogjuk hallani, hogy az államhiva-talokok ellen beérkező letiltások elő-jegyzése, nyilvántartása, levonása, a hitelezők részére való érvényesítése — kérdezzük az államépítész tisztviselőitől, miért szaporodtak fel teendőik oly arányra, hogy alig győzőik idővel; azt fogjuk hallani, hogy nagyrészt a letiltások miatt.

Általános a panasz, hogy kormány-zatunk egész szervezete sok hivatal-nokot szükséges. Miért? Mivel jó cím-borítók, kortések illő elhelyezése miatt szükségtelen hivatalokat kreáltunk? Igen, ez is az okok egyike. Avagy azért kell amnyi hivatalnok, mivel a megék miatt tulságos központosságra kényszerítettünk? Mivel ismét a me-gyék miatt egyes miniszteriumokkáka municipiumokba külön közegeket kel-lett exponálniok, hogy rendelkezéseiket végrehajthassák? Mivel a magyarul nem tudó főbb hivatalnokok mellé fordítottak kellett kineveznünk? Foly-tathatnók a kérdéseket. De elég con-statálni a szomorú ténylet, hogy nyakra-főre felszaporítottak a hivatalnokok száma, kétségtelenül minden először, s elhallgatott okoknál fogva: de nem legkisebb részben azért, mivel a bírák nem győzték az államhivatalnokokat ellen in-vezett kereseteket elin-

tézni, az írnokok azokat másolni, a közigazgatási kö-zegek a végzéseket végrehaj-tását elrendelni, a számvé-visősegek azokat előírni, nyil-vántartani, levonni, érvénye-síteni, törölni, az állampénztárak tisztviselői pedig a letiltások járó naplózást, kifizetést teljesíteni; stb. stb. És mivel azon tisztviselők, kinek illetményeire végrehajtás intézettek, érdekében áll a törvény-széknek megjelenni; s így abban tö-lendő idejének egy részét a szolgálatól megvonja; mivel a havi 25 frtra szorított tisztviselőnek illetménye nem tart, nem tarthat a hó végéig; s az il-lető kénytelen időközben azon törni a fejét, hol szerezzen további hitelt; mivel az anyagi gondok által sújtott tisztviselő nem lehet testtel-lelékkel, ott ahol lennie kellene: ügyirattai mellett.

De mindezen elősorolt okok csak időpazarlást vonnak maguk után; a fentebb mondottakból az államra csak az a hátrány hárarnik, hogy kényte-len több munkacélt alkalmazni s fizetni.

Van azonban ezen ügynek még egy másik, nem kevésbé fontos, ta-lán fontosabb oldala is.

Ha egy bíró, kinek az államtól hu-zott illetményeinek egyéb jövedelme nincsen, végrehajtást szenved és il-letményének évi 300 frton felüli része letiltatik, havi 25 frtból megélni kénye-ltelen, s ezen jövedelmének megé-lésben ország be mazaratási, iudicató-ea decernatát kintartatnia? Ha azonban — mivel végre is kétfelen egy szolga módjára élni — a költséges életmódot föl, tartja, nyugdíjat-e a perlekedő felek-nek s az államnak csegedés garantált megvesztergethetlenége mellett? S ki volna eléggé optimista azt hinni, hogy az ily bíró által felkölthött biz hatatlanság az illetőre vagy az illetőkre marad szorítóközev? Ke-rültséget! Vagy azt hiszi-e valaki, hogy a bírói kar tisztogatás eméi, ha egy kuriai bíró szorultságában a hiva-talszolgák és más szegény sorsú em-társak megkérítették filletre kölcsön-veszt, s vissza nem fizethetvén adóssá-gát, végrehajtást szenved? A mult-kor Szécher Mihály ur úty irányu fel-szólamlásában azon állással skarták a közvéleményt lecsitítani, hogy a ku-riánál mindössze három-négy bíró lé-

tezik, kinek fizetését bíróság le ne tálta. S mire brelt azóta a kuria tiszteltemlő testülete? Nemde arra, hogy azon eladósodott kartársak egyi-ke felett váltóhamisítási bünyigben hozott elmarasztaló ítéletet! Utóbb meg ugy hallatszott, hogy az eladósodott bírák közül néhányan közjegyzővé fognak kinevezettni. Mintha bi-zony a közjegyzőség kevésbé volna bizalmi állás a bírónál!

Avagy emle-e az a kormány tekintétyét, ha egy főispánt adósságai miatt köröztenek? Előnyére válik-e a megyei közigazgatásnak, emle-e hite-létét, ha a főispánt csak ez állása menti meg attól, hogy hitelezői nem kérelmeznek ellene esődtől?

S ha egy az állam valamely üzleté-nél alkalmazott kormány-közeg, mely százezerket utalványoz, mely temé-rek értékét államvagyonot kezel, nem tudja a maga gazdaságát rendben tar-tani, s a maga keresményét könyvel-mien pazarolja, hiszi-e valaki, hogy az takarékosabb, lelkiismeretesebb lesz az állam vagyonával?

Valószínű-e, hogy az, ki a maga és családja jövőjét könnyelműen kez-kára teszi, hogy az a haza jövőjével jobban törőlk?

Hiszi-e valaki, hogy azon közigaz-gatási főnök, vagy tisztviselő, kinek nincs elég erős akarata saját költségek-szennvedélyének megfékezésére: a kello-erélyt fejteni ki akkor, midőn alattas közegek: k kellene parancsolni, azo-kat rendre szorítani? Hogy az, ki a maga költségvetésében a havi 25 fo-riumra szorított költségvetést elcsinál-tiak sorsán alig van már mit rontani. Nem annyira az állam hivatalnokai-ák, mint inkább borszolgái uszoraí-saiknak.

Ö felsége velencei utjában Pinelli tábornok, veronai kormányzó Cormonsban, Humbert olasz trónörökös Udinában s Viktor Emanuel Mestrében fogják üdvö-zölni.

A Bécében ö felsége velencei utja előtt tartandó magyar miniszteri tanácsra, — melynek tárgyait tegnap jelezttük, — miniszterünk a jövő hét közepén utaznak Bécébe.

Az erdélyi képviselők közül többen ma reggel utaztak Kolozsvárra,

azon krajezárókig kiszámítható kár-e? melyet az állam a ny a világ szenved, vagy azon erkölcsi csapás, mely ily egyének által a tisztviselői karra és közvetve az állam tekintélyére há-rarnik?

Rögen halljuk, hogy a hivatalnokok tulságos számát meg fogják szorítani, s e végett a miniszteri bureautak egy-kissé epurálni. L'enter est pavé de bons intentions. Tudjuk mi nagy böl-csen, hogy mit kelljen eszelekednünk. Egészséges, életrevaló eszmékben nincs nálunk hiány. De a „francia közmon-dás szerint van egy kis distantiata a lóvs, meg a nyul között.

A jelen kormány az államháztartás egyensúlyának helyreállítását első sor-ban megakarítások által kívánja el-érni. Azt hisszük, alig kezdheti meg ezészerűbben a megakarítások sorát, mintha a kormányhivatalokat azon eladósodott elemektől végre valahára megtisztítja. Meggyőződésünk, hogy azon tisztviselők munkája nem ér fel azon munkaközszéggel, mely adósságaik által a többi hivatalnokokra hárarnik, nem vagyunk mi az embertelen és szivtelen eljárás szószólói s belátjuk, hogy az állam nem ignorálhatja a hu-manitás tekintetét azokkal szemben, kik szolgáltatásban állnak. A dolog azonban közlelebből vizsgálva úgy áll, hogy a társadalom ama desperadóira nézve, kikből az iródk országzserte hemzsegnak, a hivatalból való elbo-csátatás nem egyéb, mint megrövidí-tése egy kínos vonaglásnak, melynek vege eonb-utóbb az anyagi gyakorlat az eladós letiltás. Ann havi 25 fo-riumra szorított költségvetést elcsinál-tiak sorsán alig van már mit rontani.

Ö felsége velencei utjában Pinelli tábornok, veronai kormányzó Cormonsban, Humbert olasz trónörökös Udinában s Viktor Emanuel Mestrében fogják üdvö-zölni.

A Bécében ö felsége velencei utja előtt tartandó magyar miniszteri tanácsra, — melynek tárgyait tegnap jelezttük, — miniszterünk a jövő hét közepén utaznak Bécébe.

Az erdélyi képviselők közül többen ma reggel utaztak Kolozsvárra,

gy a pártyegyesülés céljából ott tar-tandó értekezleten részt vegyének.

A „Reform” azon hírével szemben, mely Kossuthot Debreczenben a szélsőbaloldali részéről követjelöltül lép-tette föl Tisza Kálmán ellen, az „Egyet-értés” s a „Debrecezen” kijelentik, hogy e szándékáról eddigéle még semmit se tudnak s a függetlenségi párt nem is fogja Kos-suthot szembeállítani Tiszával.

Egerben Csiky Sándorról azon hír szárnyal, hogy eddigi babójain óhajtván megpihenni, hagyományos, díszes állását, Eger város országgyűlösi képviselőletét jö-vőre nem szándékozik elfoglalni.

Esztergom városának küldöttsége — mint a „P. L.” írja — a közlekedésügyi mi-niszternek a budapest-esztergom-utj-szónyi és a garamvölgyi vas-utak kiépítése tárgyában emléke-rintat nyújtott át, mely kiemeli, hogy e vasut egyes részeinek kiépítésére számos ajánlatot tettek kamatbiztosítás igényése nélkül, és hogy újabb időben az osztrák államvasutis is ajánkozott a szobbi-utj-szónyi pálya elkészítésére. Hangsúlyozza az em-lekírat a 12 négyzetörmérföldnyi esztergomi közlekedési fontosságát, és megajfolja azon kifogásokat, melyeket e vasut kiépi-tése ellen idáig felhoztak.

Bécs, március 19. (Ered. lev.) A Hein b. országos főtörvényészeki el-veleket se csodálkozunk úgy rendkívüli helyzetváltozás után, minő a partfűsű. Kü-lönben a „P. Lloyd” a pénzügyminiszter tegnapi erőlyes replikájához azon óhajtságt csatolja, vajha Széll a gyakorlati pénzügyi működés terén oly sikereket képes lenne felmutatni, mely igazolná azon közmon-dást: ex ungue leonem!

A „Hon” aligha meg nem jedit saját anyaközlő. Egy kérés, komolyan az azon multkori közjogi reservatjának kö-vetkezményeitől, hogy a közjogi alap mó-dosítására is kiltás: nyujticit vett balkö-zépi előfizetőinek. Ugyanazért szükségesnek látja megnyugtatót nyujtani az iránt, hogy az egész dolog csak humbug; mert — ugymond — a közjogi alap módosítása szóba jöhet ugyan, de minthogy ez Ausz-triától függ: tehát könnyen tisztába lehet jönni lehetőség, — akarja mondani — lehetetlensége iránt. S így legke-vésbé sem lehet félni attól, hogy közjogi nézeteltérések az új partfűsűt valaha fel-bontthassák.

A „Hon” e loyális nyilatkozata után remélhető, hogy a balközépi választók a lehetetlensége iránt. S így legke-vésbé sem lehet félni attól, hogy közjogi nézeteltérések az új partfűsűt valaha fel-bontthassák.

A „Hon” e loyális nyilatkozata után remélhető, hogy a balközépi választók a lehetetlensége iránt. S így legke-vésbé sem lehet félni attól, hogy közjogi nézeteltérések az új partfűsűt valaha fel-bontthassák.

gy-kabinet pénzügyi programját annak idején védte, ma már jónak látja bangsulyozni, hogy az új kormány pénzügyi programja „általánosabb megnyugvással ta-lálkozik, mint Ghyecy politikájának teljes valóstása.”

Az „Ellenőr” Széll Kálmán a szélsőbaloldali „ragalmat” ellen fedezve, omi-nosus pokróczát ismét szerepelteti.

„Csak járjon a rágalom tovább is ily botránys mezeletenségben — ugymond az „Ellenőr” — és meg vagyunk felőle győ-zőve, hogy rövid idő multán pokrócz-ozot vet rá az egész ország megundoro-dása, mint vetett ma a képviselőház.”

Oh pokrócz! mily nagy hivatás jutott neked legújabb politikai korszakunk törté-nelmében.

Az „Egyetértés” haragszik Széll Kálmánra, hogy ő, ki Ghyecy Kálmán 13 milliónyi adófelelelési tervét oly hatalma-san védte, most 5 millió adófeleleléssel is beéri. Nevezetes ténemény mindenesetre, hogy a függetlenségi párt, mely cselőt minden krajezar adófelelést perhorrescált, most nem talál „elég nyomos okot arra, hogy Széll Kálmán Ghyecy-nél kevesebbel is megelégszék.”

A „P. Lloyd” azonban a szélső bal-oldal merev dogmatikusának megmagya-rázza, hogy ha Széll előbbi pénzügyi néze-tét kisse módosítja is, ezen nem lehet leg-kevésbé se csodálkozunk úgy rendkívüli helyzetváltozás után, minő a partfűsű. Kü-lönben a „P. Lloyd” a pénzügyminiszter tegnapi erőlyes replikájához azon óhajtságt csatolja, vajha Széll a gyakorlati pénzügyi működés terén oly sikereket képes lenne felmutatni, mely igazolná azon közmon-dást: ex ungue leonem!

A „Hon” aligha meg nem jedit saját anyaközlő. Egy kérés, komolyan az azon multkori közjogi reservatjának kö-vetkezményeitől, hogy a közjogi alap mó-dosítására is kiltás: nyujticit vett balkö-zépi előfizetőinek. Ugyanazért szükségesnek látja megnyugtatót nyujtani az iránt, hogy az egész dolog csak humbug; mert — ugymond — a közjogi alap módosítása szóba jöhet ugyan, de minthogy ez Ausz-triától függ: tehát könnyen tisztába lehet jönni lehetőség, — akarja mondani — lehetetlensége iránt. S így legke-vésbé sem lehet félni attól, hogy közjogi nézeteltérések az új partfűsűt valaha fel-bontthassák.

A „Hon” e loyális nyilatkozata után remélhető, hogy a balközépi választók a lehetetlensége iránt. S így legke-vésbé sem lehet félni attól, hogy közjogi nézeteltérések az új partfűsűt valaha fel-bontthassák.

